

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 75 (1990)
Heft: 2

Artikel: Concorrenza d'architectura per habitaziuns da vacanzas : co baghegiar habitaziuns da vacanzas?
Autor: Bearth, Valentin
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881605>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 15.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

CONCURRENZA D'ARCHITECTURA P E R HABITAZIUNS D A VACANZAS

Co baghegiar habitaziuns da vacanzas?

VALENTIN BERTH

La moda e maniera da baghegiar habitaziuns da vacanzas enconusch'ins beinavunda els loghens turistics da nies cantun. In marcant pustament da crap, en mintga cantun pilasters alvs che portan il tetg, tetgals rodunds e denteren aissas coluradas d'ina glasura rentusa brin-stgira. Accurat sco las ruosnas digl Emmentaler ein las finiastras, pintgas e grondas, rasadas sur las fatschadas. Zacons mugrins malneidis amplificheschan quella mistira e confusiun d'elements dalla aschinumna da «tempra rusticala». S'entelli che era la noda-casa maunca buc: «Seraina» — scret en letras grossas, in num che insinuescha in mund intact e serein, nua che tritta fasada sesprova da far tschecca pareta. Semegliontas «Serainas» ein venalas en las pli variontas dimensiuns e prezis: la casetta, la casa da famiglia da tip mesaun, habitadis da quater e tschun habitaziuns en cumpossess e perfin il «Jumbo-Chalet», in casament gigantic da 20-30 habitaziuns. El decuors dils davos decennis ein numerusas vischnaucas muntagnardas semi-

dados da rudien. Il turissem ha dau il stausch decisiv. Aschia era a Laax, ch'era avon in tschuppel d'onns aunc in vischinadi puril da num e pum, mo strusch enconuschents ordeifer las atgnas scheinas e ch'ei oz ina metropola turistica da renum internaziunal. La basa da quei svilup fuorma ina immensa infrastruttura adattada als basegns da hosps e turists. Pendicularas e runals, hallas da tennis e bogns cuvretgs, vias e straduns, stizuns cun vitrinas carmalontas, bars e discotecas, hotels e casas da vacanzas caracteriseschan e domineschan vitg e contuorn.

Laax ei buca pli igl amureivel vitg puril. Il vischinadi ei daventaus en sia moda e maniera da viver in marcau. L'architectura dils baghetgs encomi sesprova aunc adina d'exprimer in mund puril daditg svanius. «Rustical» secloma la devisa. Adattaziun al tipic character dil vitg recumonda la lescha da baghegiar. Clischés isai ed elements jasters e savens banals vegnan impundi per realisar quella finamira.

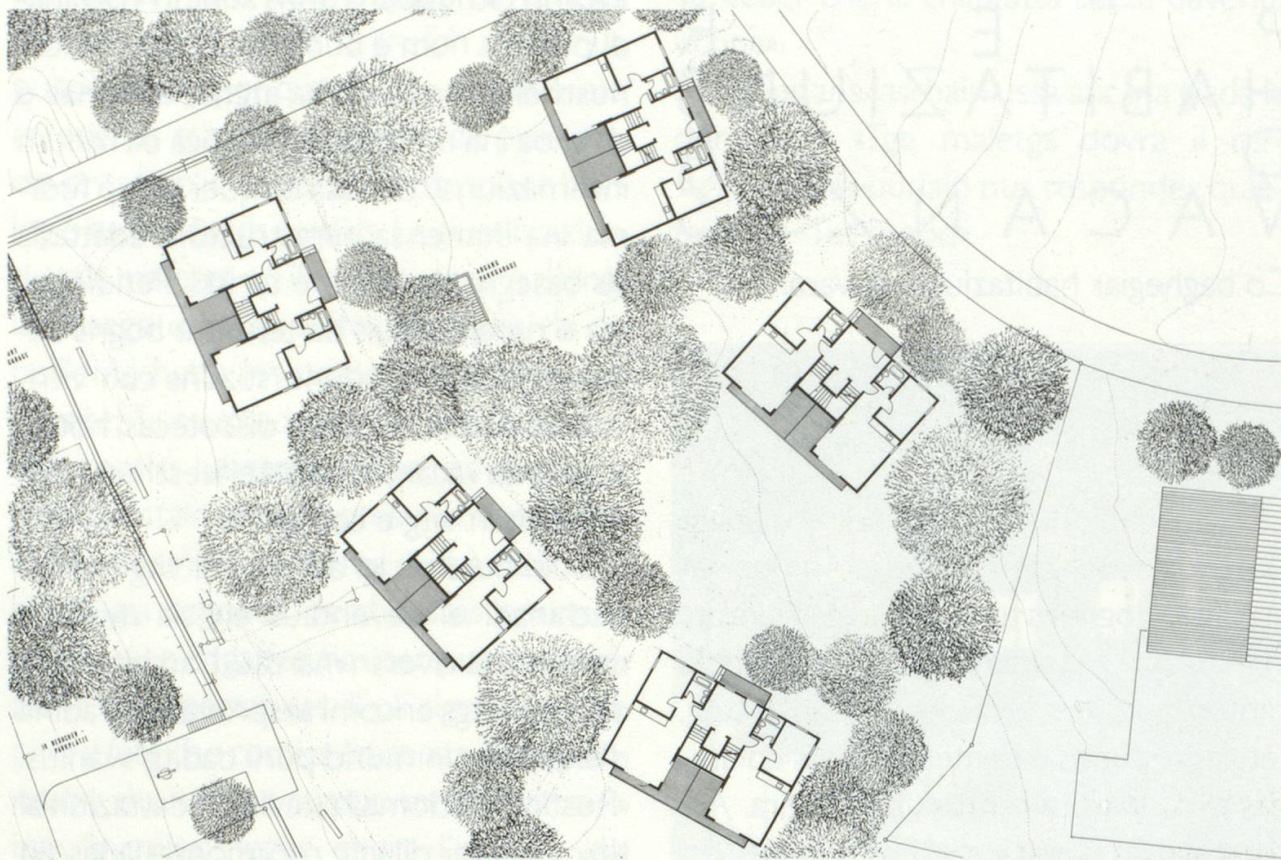
Per quei revegnel alla damonda dall'entschatta. «Co baghegiar casas per hosps da vacanzas?»

Nos vitgs, carschi organicamein en harmonia cun las cundiziuns socialas ed economicas, fuorman unitads genuinas, schendradas da structuradas vivas. Quei fatg semanifesta els mistregns en gl'art ed els usits. L'architectura dils baghetgs ei aschia daventada perdetga semplia, mo verdeivla d'in agen partimoni. Allas necessitads dil turissem da tut outra pasta sa l'architectura tradiziunala mai satisfar. Il baghetg en survetsch dil turissem pretenda ina

atgna, adequata concepziun ed expresziun. Da quella idea fundamentala ei era

sortida nosa proposta per ina surbaghegiada a Laax.

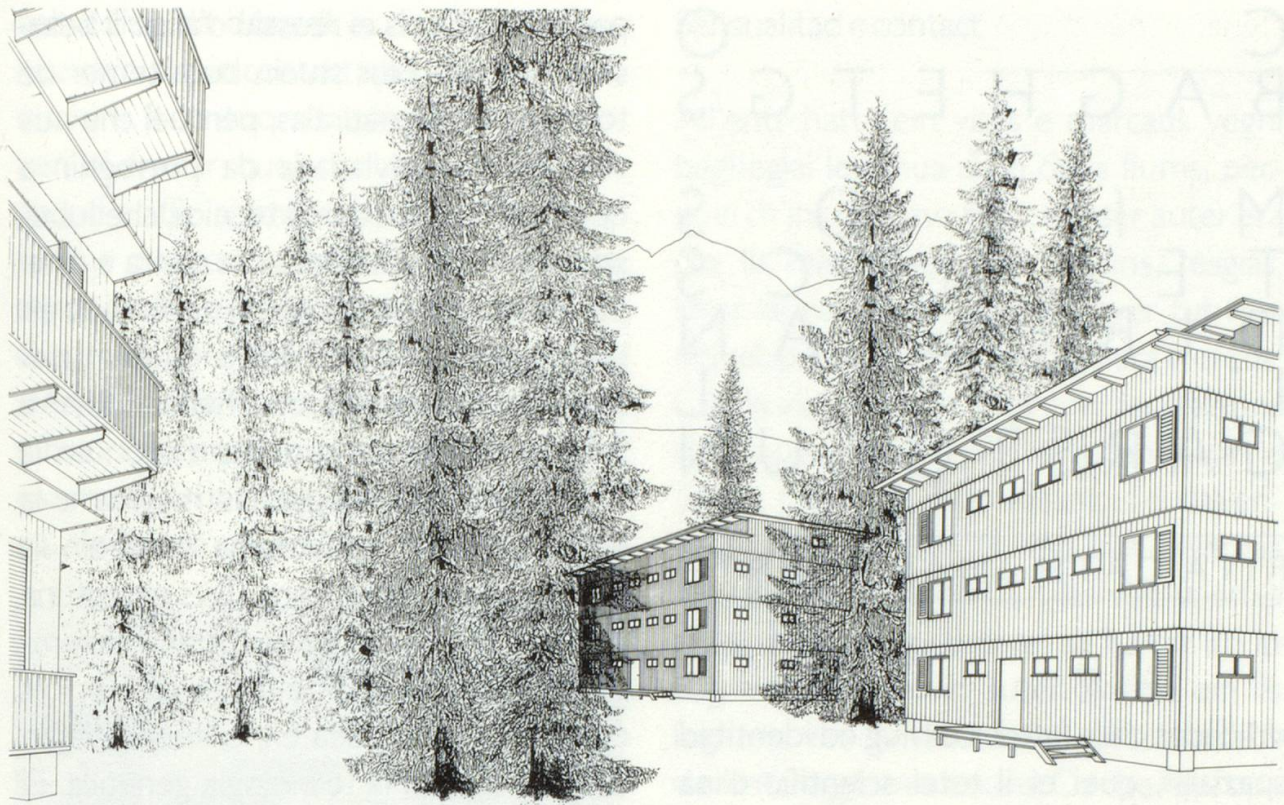
Situaziun e realisaziun

Al cunfin communal da Laax posseda in impressari ina parcella da ca. 6000m². Sin quei spazi ein 40 habitaziuns da vacanzas da realisar. Situaus ei il sulom dasper ina ulteriura surbaghegiada cul madem scopo. En ina foppa viers sid serasa ina paliu. Sil terren disponibel vegnan tschun singulas casas da pliras habitaziuns planisadas. Las casas ein circumdadas d'in uaul da larischs. Scadina casa resta aschia ton sco pusseivel persesezza. Sendas naturalas arvan igl intschess e colligian ils habitadis. Vastas terrassas viers miezdi porschan paus e cauld, ein schurmetg da l'aurasut,

mo era dallas marveglias dils vischins. La formaziun architectonica fa endamen ils caschners, integrari sut las grundas dils clavaus, quels tipics representants dalla veglia cultura ed economia alpina.

Il project intenda da mantener ton sco pusseivel l'integritad dil vitg senza daven-tar copia. Il concept cun il quintet da casas desista sapientivamein dil maletg tradi-zional dil vitg cul cadruvi el center tenor la practica dil «neostil dalla patria». L'archi-tectura dils baghetgs applichescha conse-quentamein las usitadas fuormas turisti-cas — quellas dils pigns hotels da pavigliun, dallas casas da vacanza, dils hotels e sana-toris dil temps da piunier. Igl architect

Rudolf Gabarel da Tavau ei staus in prominent fautor da quei stil. Sortend dallas necessitads dil temps ha el creau ils onns trenta ina nova ed autentica expressiun architectonica en ses edificis.

Tenor siu credo duess la casa relatar en sia preschientscha la tenuta dils cussadents. Ils hosps tscherchan quietezia e ruas durant cuorta dimora. Els ein semegliants als vagants da tschels onns. Meins ora restan las casas vitas, ein bandunadas. Pusadas sin consolas satellas paran era nossas casas dad esser pinadas da dislocar mintga mument. Perdetgas dil provisor e dalla instabilitad da nies temps! Contrast denton era viers la casa tradiziunala, francada sin podest massiv, tenor la devisa: «Quei ei miu grep, quei ei miu crap, cheu tschentel jeu miu pei» — per semper!

Quei fatg ha era schendrau il maletg dalla «carravana», simbol dalla mobilitad. Las singulas habitaziuns ein pusadas ina sin l'otra sco containers. Scadina casa dispona da differentas, grondas habitaziuns da 2-5 stanzas. Las combras ein orientadas viers vest, ost e nord. Stiva e cuschina miran encunter sid, ein dominadas da spaziusas terrassas. Las fatschadas ein cuvretgas dad ina mantiala ord aissas da larisch. Viers sid arvan grondas finiastras il panorama el mund alpin.

Il vitg da vacanzas se presenta el lontan sco in marighel da hospezis moderns, tschinclaus e schurmegiaus da larischs stgir-verds.

Il project «Moula-Moula» ha acquistau ina medaglia d'argien, ei denton buca d'entaus realitad.